

IRODALOM.

Kuncz Ödön: A biztosítás. (A Magyar Kereskedelmi és Váltójog Vázlata 2. bővített és átdolgozott kiadása III. részének 1. fele.) *Grill Károly* könyvkiadóvállalata, Budapest, 1933. A biztosítás intézményének az azt érintő különböző tudományágak szférájában való kimélyültebb vizsgálata a közelmúltban újból „divatba jött”, ami nemcsak az állami ellenőrzésnek igen sok országban a biztosító tevékenységre való kiterjesztésével magyarázható és a nemzetek biztosításügyi tudományos irodalmának fellendülésében észlelhető, de kimutatható azokban a nagy nemzetközi tudományos mozgalmakban is, amelyek a jogászok és közgazdák szellemi együttműködését irányítják kutató és alkotó tevékenységükben. A római *Magánjog-egységesítő Nemzetközi Intézet*, a hamburgi *Bruck* professzor vezetésével működő *Biztosítási Jogászok Nemzetközi Egyesülete*, legutóbb pedig — éppen magyar iniciatívára — a nagytekintélyű *Nemzetközi Jogi Egyesület* munkába vették és napirendjükön tartják a biztosítási jog egységesítését, a *Nemzetközi Jogi Egyesület* ezenfelül a világháború okozta és szinte megoldhatatlannak látszó jogi problémák során igen behatóan foglalkozik a háborúnak a biztosítási szerződésekre gyakorolt hatásaival is, amelyek igen sok rendezésre szoruló kérdést vetnek fel. Hogy pedig a gyakorlati életből is indokot hozzunk fel: említhetjük, hogy az amerikai biztosító vállalatok ép a tengerentúli kontinens páratlanul katasztrófális gazdasági válságában mernek hivatkozni arra, hogy Amerika biztosítási intézménye bevált, mert biztosító intézetei a legsúlyosabb napokban is kiállották az erőpróbát.

Kuncz Ödön előttünk fekvő, négy és félszáz oldalas műve, bár érdekességet kölcsönöz neki a benne feldolgozott tudományág „divatosságá”, mégsem az aktualitási konjunktura-kutatás lázában született, hanem elmélyedő és nemesre érlelt tudósi munka eredménye, amely logikai sorban csatlakozik a kibővített második kiadásban megjelenő kereskedelmi és váltójogi „Vázlat”-nak a kereskedő vállalatát és a kereskedelmi társaságokat, a kereskedelmi ügyleteket, a váltó- és a csekkjogot tárgyaló előbbi részeihez. Az összefoglaló tudományos művek egyenletes részarányait hűvösen méricskélő kritikus az egész *opus* keretei közt szemlélve, talán túlnagyra nőttek mondaná *Kuncz*-nak ezt az alkotását; ám a vérbeli művésznek semmiféle rideg arányszámítás vagy esztétikai törvény nem írhatja elő, hogy az ihlet pillanataiban mit nagyoljon el a *clair-obscurben* és melyek legyenek azok a vonások, amelyeket ragyogó színekkel túlon túl kidolgoz. Ugyanígy a tudósi munkának is elvitathatatlan joga, hogy az érdeklődéséhez közelebb álló materiát részletesebben kidolgozhassa, a tudományos irodalomnak igaz

nyereségére, *Kuncz* műve biztosítási részének nagy monográfiában való kimélyülése tehát mindenképen szerencsés esemény, amely szűkösen csergendező biztosítási irodalmunkba a régóta nélkülözött, *up to date standard*-összefoglalómunkát, mégpedig az arra leghivatottabb gazdasági jogász tollából, végre beállította.

Ismertetőnk szűkre korlátozott terjedelme nem engedi, hogy *Kuncz Biztosításának* felépítését, szerkezetét, vezető eszméit és a benne feldolgozott anyaggal kapcsolatos kritikai állásfoglalását részletesen méltassuk, helyeslő, vagy vitatkozó megjegyzéssel kísérve fejtegetéseit, amelyeket páratlan gondolati gazdagsággal bőkezűen és könnyedén — alig éreztetve a könyvet megelőző kutató évek áldozatos erőfeszítéseit — tár elénk. Itt mindössze főleg *Kuncz*-nak a magyar jogtudományban vitt vezető gazdasági jogász szerepére és arra az érdemre kívánunk utalni, hogy e munkával talán a legérettebben mutatja be előttünk az ő különleges *gazdasági jogi* kutató és feldolgozó módszerét, amelyet csábító eszközeivel igazán hivatottá tesz arra, hogy a korszerű magyar jogtudományban is, az elavuló régi dogmatikai iskolák helyén, vezető szerepét elfoglalja.

A gazdasági jog a gazdasági élet jogszabályainak mindig a vonatkozó gazdasági intézmények gazdaságtudományi méltatásából kiinduló és a gazdasági korszellem által irányított foglalatja, amelyben a gazdasági közérdek szempontjai nyomatékosan jönnek figyelembe.

A gazdasági jogról adott e meghatározásunk mellett a mai kereskedelmi jogrendszereket már csak a történelmi előzményekből és rendszereink hagyományaiból magyarázhatóan nevezhetjük *kereskedelmi* jognak; valójában az a tudományág, amelyet ma kereskedelmi jognak mondunk, magában foglalja a gazdasági életnek a kereskedelmi forgalom körein kívülálló jogszabályait is és „az intenzív gazdálkodás egész birodalmának”, — mint szerzőnk korábbi könyvében mondja — jogi rendezésére, ideértve a biztosítási ügy jogi rendezését is, irányul. A biztosítási jog sem par excellence „kereskedelmi jog”, amint-hogy a biztosítási jogi tételes szabályok sem tartoznak minder államban a kereskedelmi jogi törvénykönyvbe. A biztosítási jog elsősorban a gazdasági jog szférájába tartozik, amit a régi dogmatika különféle logikai okoskodásokkal és a vizsgálat alá vont gazdasági intézményre vonatkozó jogszabályok megfelelő szelektálásával szélesebb körű kereskedelmi jognak nevez.

A kereskedelmi jog ilyen nagymérvű felduzzadása mellett azt is látjuk, hogy a gazdasági élet számos modern jelensége a kibővült kereskedelmi jogrendszerek tételeivel is kevés kapcsolatot mutat és a kereskedelmi jog körein kívül, inkább az általános magánjog területén keresi jogi problémáinak megoldá-

sát. Így a korunkban kimagasló jelentőséghez jutott gazdasági *tömörülések* joga részben ugyan a kereskedelmi jogban, főleg azonban a magánjogban gyökerezik. Ugyanígy a biztosítási jog is, amelynek világában a biztosítási szerződések és elsősorban a *korporatív jogot* alkotó biztosítási feltételek, amelyek jelentőségét szerzőnk igen fontos következtetések mellett emeli ki, elsősorban a magánjog síkján helyezkednek el.

A gazdasági jog, mint új jogrendszer e felemás megoldás ösztönességének hiányával kíván szakítani akkor, mikor a gazdasági élet nagyfontosságú intézményeinek egybetartozó jogszabályait, legyenek azok akár a kereskedelmi jogban, akár a magánjogban, akár más jogi területeken — büntetőjog, pénzügyi jog, közigazgatási jog — gyökerezők, logikai kapcsolataik tisztaságában elsősorban mint egy összetartozó jogrendszer egybekapcsolódó jogszabályait kívánja tárgyalni. A gazdasági jog a gazdasági élet intézményeire vonatkozó jogszabályokat gazdasági szempontokból rendezi és az ugyanazon gazdasági intézményt érintő különböző jogágakat egy gazdasági szempontu magasabbfokú jogrendszer kiépítésére alkalmas jogszabályok lelőhelyének fogván fel, a gazdasági jogban a gazdasági élet jelentőségeivel és intézményeivel összefüggő jogszabályoknak az eddigénél logikusabb egybefoglalását kívánja megkísérelni. A legtágasabb értelemben vett gazdasági életben él a gazdasági jog, amelynél a magánjogi és kereskedelmi jogi jogszabályok mellett a közigazgatási közérdekből folyó jogi követelményeket is tekintetbe veszik.

E vonatkozásokban a gazdasági jog nemcsak új rendszert, új összefüggések kimutatását jelenti a gazdasági élet intézményeinek jogi vonatkozásaiban, de egyúttal a mai gazdasági korszak visszaturkózása is, és mint ilyen, mivelőit új szemlélmódra hívja fel. E szemlélmód egyfelől a magángazdasági szempontok fokozottabb hangsúlyozását kívánja, másfelől azonban a *gazdasági közérdek és a gazdasági közjó* kívánalmainak fokozottabb érvényrejtését, valamint az erkölcsi követelmények kiegyensúlyozó érvényesítését tüzi ki az állam gazdasági rendező funkcióinak irányelvül. Ez okból is a gazdasági jogász a régi kereskedelmi jogásznál sokkal behatóbban foglalkozik a gazdasági élet intézményeinek és jelenségeinek közjogi és közigazgatási jogi szabályaival, amelyeket a kapcsolatos magánjogi, illetve kereskedelmi jogi tételekkel való kapcsolataiban elemez, kiindulópontul véve mindig a vonatkozó gazdasági intézmény gazdaságtudományi, gazdaság- és szociálpolitikai szempontokból való vizsgálatát.

Kuncz Ödön ennek a fejlődésben levo modern magyar gazdasági jogi iskolának alapítója és vezére, aki „*A biztosítás*”-ban mesteri módon mutatja be módszerének alkalmazását.

Ahogyan a biztosítási intézmény gazdasági, társadalmi és erkölcsi alapvetéséből, történetének, jelentőségének, jogforrásainak, szervezetének elemzéséből kiindulva, a közrendészeti biztosítási jogot, majd a szerződéses biztosításjogot és pedig általános és különös részre tagoltan, előadja: mintaképe a gazdasági jog bármely más materiájánál követendő korszerű rendszernek. Ez az a rendszer — gazdasági és társadalmi méltatás, a közjó és a közérdek védelmének jegyében álló közjogi szabályok, végül az intézmény körében érvényesülő szerződéses jog — amely a gazdasági jogász munkájának sajátos jellegét és egyuttal értékét adja. A szerzőnek az a panaszja, „hogyan a közgazdák nem méltatják eléggé figyelemre a jogi szempontokat, a jogászok nem akarnak tudomást venni a biztosítás közgazdasági szerkezetéről és végre *mindketten* figyelmen kívül hagyják a biztosítás belső szervezetét, technikai (üzemgazdasági) előfeltételeit”, világosan mutatja a szerző célját: bár elsősorban a mai magyar biztosítási jogot kívánja előadni, ezt nem légüres térben, a gazdasági élet vérkeringéséből kiszakítottan hozza elének, hanem gazdasági összefüggéseinek teljességében, az idevágó gazdaság- és szociálpolitikai kívánalmakkal és az ebből fakadó közrendészeti előírásokkal és reformgondolatokkal, a történeti előzményekkel és a külföldi szabályozásokkal való összehasonlítások sokaságában. Teszi pedig mindezt olyan páratlan irodalmi felkészültséggel, tiszteletet érdemlő tételes tudással, bő gyakorlati ismerettel és nagyszerű elméleti fölényvel, ami — világosan megírt, könnyen olvasható munkát — a nagy alkotásoknak egyszerűségében van a monumentalitásuk — hosszú időkhöz az elméleti és gyakorlati biztosítási jogászok és biztosítási szakemberek nélkülözhetetlen *reference-book*-jává teszi.

Kuncz Ödön művét terjedelmes tárgymutató egészíti ki, amely a Vázlat I.—III. részeiben való gyorsabb eligazodásunkat segíti elő.

Dr. Király Ferenc.

Külley Rhorer Victor: *Életbiztosítási joggyakorlat.* A Magyar Jogászegylet hiteljogi szakosztályában tartott előadás most nyomtatásban is megjelent. Az előadás tulajdonképeni témája az életbiztosítási szerződés megszűnése körül kialakult igen élénk jogvita. Örvendetesen kell megállapítani, hogy az előadó — maga is a biztosítási judicaturának egyik fő tényezője — nyílt polémiába bocsátkozik a Kúria e kérdésben követett gyakorlatával. Az ilyenmő kritikai felszólalások a bírói gyakorlat megjavítását célozzák akkor is, ha bíróságon kívüli oldalról történik az állásfoglalás. De a kérdés forrongását és végső tisztázódását előmozdítja és sietteti, ha tekintélyes bírói oldalról is elhangzik a kritika. Csak az utólagos váltótele-